СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 47. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 27-го лютого 1936. — VOL. XLIV. No. 47. Jersey City, N. J., Thursday, February 27, 1936. THREE CENTS

НОВИЙ ФАРМЕРСЬКИЙ ЗАКОН ГОТОВИЙ

ВАШИНГТОН. — Представники конгресової палати послів та сенату згодилися на спільній конференції на один плян нового фармерського закона, що має ввійти в життя на місце фармерського закона, уневажненого найвищим судом, та відослали цей плян до обох палат для відголосування.

Закон цей називається законом про консервацію землі („сойл консервейшен бил"), бо він спирається на засаді щадження природних багатств землі.

Закон має теж важні постанови для охорони міських консументів рільних продуктів.

БОРОТЬБА ЗА УСУНЕННЯ ҐЕНЕРАЛА.

ВАШИНҐТОН. — Деґрадація ґенерал-майора Гейґуда за те, що він критикував політику президента Рузвелта, викликала живий спротив у конгресі.

У сенаті прийшло до кілька-годинної дебати в цій справі, причому сенатори критикували гостро військовий уряд за деґрадацію генерала, добачуючи в цьому заходи здушити всяку критику, розполітикування армії, ба навіть терор.

УРЯД ВИСТУПАЄ ПРОТИ ФІЛЬМОВОГО МОНОПОЛЮ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний уряд почав процес проти трох найбільших фільмових підприємств, а саме: Ворнер Бродерс, Парамавнт та „Аркей-О", за нарушення закона проти монополів.

Уряд закидує цим підприємствам, що вони об'єдналися в один монопольний союз, що не дає розвиватися ніякому конкуренційному фільмовому підприємству.

Ці три фільмові підприємства мають разом капіталу коло 767 міліонів долярів та мають під своїм зарядом 1,811 театрів.

ЗА ЗМІНУ ЧАСУ.

ШІКАҐО (Илинойс). — Міська рада видала міський закон („ординанс"), що з найближчою неділю всі годинники в місті мають перейти на „східній" час.

Деякі впливові організації з стейту Висконсин та Илинойс виступили проти цього міського закона, добиваючися всіми способами, щоб місто Шікаґо вживало далі „центральний" час.

ЮНІЙНА БОРОТЬБА ДОХОДИТЬ ДО УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — Боротьба за те, як мають організуватися робітничі юнії, дійшла вже до федерального урядового бюра для робітничих відносин. Бюро дістало рівночасно дві аплікації: одну від юнії, зорганізованої на засаді промислу, а другу від юнії, зорганізованої на засаді звань, при чому кожда юнія добивається права вважатися правною представницею тих самих робітників.

МОЛОДЬ СЛІДАМИ ҐЕНҐСТЕРІВ.

ЛИНДЕНГЕРСТ (Лонг Айленд). — У понеділок згинув тут від револьверової кулі, вистріленої з револьвера в руці 16-літнього хлопчини, другий 16-літній хлопець, Винсент Кірнен.

Поліція, що спершу взяла подію за відорваний випадок, по розсліді відкрила несподівано, що вбивник дістав револьвер з чужого дому. При допитах показалося, що вбивник, Гундерсон на імя, займався з братом убитого бандитизмом, вломлювався до ріжних домів, публичних і приватних. Разом обікрали вони кільканацять домів. Обох арештовано.

ПАДЕ БРУНАТНИЙ СНІГ.

БОСТОН (Месечусетс). — У Новій Англії впав у понеділок „брунатний сніг".

Метеорольоги обсерваторії Гарвардського університету приписують це явище копотовій хмарі, що повстала на заході, як тільки відлига стопила сніг, відкрила землю і дозволила вітрові просушувати верхню верству та переміняти її в порох. Кажуть, що ці копоти летіли повітрям яких 2,000 миль, заки впали в Новій Англії. Колиб зібрати весь цей копіт у купу, булоб кілька тон ваги.

Де через теплоту падав не сніг, а дощ, там падало справжнє болото.

З західніх стейтів доносили вже від кількох днів про поважні „копотові бурі".

РІДКИЙ ВИПАДОК.

БРУКЛИН. — 18-місячна дитина, Джан Марчінао, забавлялася на очах батьків перед домом. Надїхало товарове авто. Зпід його коліс вирвалася крига леду й ударила дитину в голову. Покликано амбулянс. У шпиталі лікарі ствердили розбиття черепа. Хлопчина до кількох годин помер.

Поліція не арештувала нікого, вважаючи це за чистий випадок.

До того самого шпиталю привезено 50-літнього чоловіка, котрий поспішаючи через ховзку вулицю поперед якийсь трок, поховзнувся й упав назад так нещасливо, що одно колесо трока переїхало через нього.

ПЛЯНУЮТЬ ЩЕ БІЛЬШІ КОРАБЛІ.

Винахідник Лестер Барлов у Стемфорд, Конн., вислав до конґресу просьбу, щоб йому дозволено предложити конгресові на тайнім засіданню такі військові пляни, які переконалиб усі держави про безглуздя дальшого узброювання. Барлов придумав величезний воєнний корабель, який не дається ушкодити бомбам, торпедам ні гарматним кулям. Мав би він мати місткости 85,000 тон, себто бути два рази більшим від найбільших теперішніх воєнних кораблів.

ЗА ОБРАЗУ ДЕРЖАВИ.

Посперечавшися зі своїм товаришем при будові залізнички на Каспровий Верх біля Закопаного, селянин О. Міляні висловився образливо про польську державу. На судовій розправі засуджено Міляна на 7 місяців вязниці, при чому половину кари подаровано йому на основі амнестії.

ПОМЕРЛА З ПЕРЕЛЯКУ.

Цими днями трапився в Берґгамо (північна Італія) випадок наглої смерти внаслідок параліжу серцевого мязу. Параліж явився знову внаслідок наглого переляку. Д-р Бернарделі з Берґамо, вертаючись від хорого, дістався під колеса мотоциклю і був важко ранений. Коли його дружина довідалася про цей випадок, зімліла й по кількох хвилинах померла. Секція трупа виявила, що причиною наглої смерти було те, що внаслідок наглого переляку наступив параліж серцевого мязу.

ВЕРШОК КОМФОРТУ.

В одному з недавно побудованих готелів Данії введено новість, що є вершком комфорту. Крім зимної і теплої води в кожній кімнаті є ще окремий кран, що кожної хвилини достарчає гостям холодного пива. Цей готель є власністю данських інжинірів.

СКАЖЕНИЙ ВІЛ.

В румунській місцевості Барляд заразилися скаженино 400 осіб. Причиною було те, що вони зїли мясо вбитого вола, який, як опісля устійнено, був скажений.

З ІСТОРІЇ САМОХОДУ.

Професор політехніки в Ганновері, дуже поважаний своїми сучасниками, інжинір і фаховець — Вільгельм Ляндгарт (уроджений 1832. р.), перестерігав своїх слухачів, щоб не марнували часу на безуспішні спроби винайти автомобіля.

ФАЛЬШУВАННЯ ХАРЧІВ.

У всіх державах існують спеціяльні інститути, яких завдання вести боротьбу з фальшуванням харчів. Фальшування харчів розвинене дуже сильно, а боротьба з ним тяжка. Найчастіше фальшують мармеляди. Мармеляда з априкозів роблена на половину з яблок. В печиві брак яєць заступають жовтою фарбою. До смальцю додають воловий лій, до масла марґарину. З коріння найчастіше фальшують паприку, шафран і перець. Свіжу зелену краску ярниних консерв одержують доданням міди. Рибні консерви фальшують саліцилем. До меду додають штучний мід, до муки гіпс. В боротьбі з фальшуванням не помагають навіть випробувані хемічні засоби.

ПЕРША ОБСЕРВАТОРІЯ В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ.

В місцевості Сан Мігуель (Арґентина) відбулося недавно врочисте відкриття першої фізичної обсерваторії в Арґентині. Відкриття відбулося при участі президента републики, членів кабінету і дипльоматичного корпусу. Ця обсерваторія є першою того роду науковою інституцією в цілій Південній Америці і пятою на цілім світі.

СОВЄТСЬКИЙ КОНДУКТОР.

Біля стації Огульці на Харківщині провідник поїзду Толмачов скинув із поїзду 11-літнього ученика, який не мав квітка, відобравши перед тим у нього гаманець із грішми. Нещасному хлопчині колеса відтяли обі ноги.

ДЕ ПАЧКУЮТЬ ОПІЙ.

У французькій місцевості Нант викрили широко розгалужену сітку пачкарів опію. Досі арештували 5 осіб, між ними одного ресторанетора з Марсилії, в якого знайшли 38 кґ. опію.

ПОДАТОК НА ВОРОЖБИТІВ.

Литовський уряд шукає нових джерел приходів, щоб залатати діри в буджеті. І знайшов. В Литві наложили податок на ворожбитів. Їхні приходи були великі, але податку за це не платили. Тепер уже ворожбицтво не буде чистим інтересом.

НЕЛАМКИЙ ГОДИННИК.

Вправді маємо нині велику масу першорядних марок годинників, що ходять дуже точно, але всі вони мають ту хибу, що найменший упадок з рук на землю відбивається щонайменше на точнім ході годинника. В останнім часі зроблено проби з годинниками, що зроблені не з заліза й сталі, а зберилієвого аліяжу (стопу). А саме шість таких годинників на руку пущено з літака з висоти тисячі метрів! Одні годинники впали на летовище, другі на потеревану землю перед ганґарами, а ще інші черепяні дахи. Всім шістьом годинникам не сталося нічого й вони йшли дальше! Як уже згадано, ці годинники були зроблені зі спеціяльного берилієвого аліяжу.

Берилій, що творить тільки маленький відсоток, цього нового стопу на годинники, відкритий уже 1798. р.; це первень метал що його атомовий тягар є 9, а питомий тягар 1.85. Хоч берилій давно вже знаний, то його практичне зужиткування стало можливе щойно в останніх десятьох роках завдяки працям двох німецьких хеміків. До того часу високі кошти продукції цього металю не дозволювали використати його в промислі. Німеччина має майже всі патенти берелієвих стопів. Найважнішою прикметою берелієвих стопів є їх велика невразливість на хитання температури. Т так годинники зі спіралями з берилієвого аліяжу, що їх взяла зі собою арктична виправа, виказали за шість місяців тільки шість секунд відхилення від правдивого часу! Берилієві аліяжі відзначаються далеко більшою відпорністю на ржу, як сталь, а тому, що є дуже ховзькі, знамено заступають камінці на ложа осей, що дуже легко опають.

ЗА ПОШИРЕННЯ ПОСЛОСТЕЙ АМЕРИКИ.

У правничих кругах у Вашинґтоні дебатують тепер питання, чи уряд Злучених Держав має обняти в своє посідання краї на полудневім бігуні, котрі відкрив недавно підчас свого лету Линколн Елсворт. Правники схиляються до думки, що Злучені Держави повинні перебрати цей край у своє посідання, ухвалюючи відповідний закон у конґресі.

СМЕРТНІ ВИПАДКИ В РІЛЬНИЦТВІ ПОЛЬЩІ.

Згідно з даними Заведення Обезпечень від випадків було в Польщі в р. 1931. в рільництві 5,879 важких випадків, у тому 299 смертних. Число тяжких випадків взагалі при праці доходить у Польщі до 19.000, в тому коло 1,000 смертних. З того видно, що рільництво в Польщі дає коло одної третьої всіх інвалідів праці й держави.

СВИДНИЦЬКИЙ „ЧУДОТВОРЕЦЬ".

На Ковельщині розійшлася поголоска: в селі Свидниках появився чудотворний образ. Від часу до часу образ заливала дивна ясність і тоді син господаря, 14-літній хлопець, за низькою оплатою пророкував приявним. Та ось поліція відкрила на стриху хитрого господаря рефлектор і арештувала „чудотворця".

МОЛОЧНА ДОРОГА.

В останньому річнику астрономічної станиці д-р Плескет подає цікаві дані відносно будови Молочної дороги. Вона схожа на круглий щит. Промір того щиту такий великий, що світло, яке біжить зі швидкістю 300,000 км. на секунду, потребує 200 тисяч літ, щоб його пробігти. Грубість щиту тільки 20 разів менша від проміру. Щит не творить одноцілої маси. Це збір величезної скількости зір, коло 200 міліярдів. Найгустіше згрупування звізд в околиці середини Молочної дороги є в констеляції Стрільця. Далі до краю їх менше. Міжзоряний простір виповнює дуже дрібний космічний пил. Пил цей реґулює напруження сили світла звізд.

ЗАВДАННЯ КРИТИКИ.

Однаково, яку ділянку хтось береться критикувати, доброзичливий для своєї нації автор усе матиме на оці, щоб своєю критикою направити й саме діло й самого суперника, зробити собі з нього приятеля для своєї ідеї. Бо хто критикує когось із особистих тільки причин, тому, що це так здається вигідніше для нього самого або члена його родини, така критика руїна для нації, а критик — національний шкідник.

Гердер колись написав оці знамениі слова:

„Ти пишеш неначе для себе; ні, критику мистецтва ти пишеш для читачів; цих не опускати з очей, достосуватися до їх слабих сторін, хоч не до їх помилок, направляти себе по їх спосібностях, уподобаннях і замірах, навчити німих говорити, сліпих бачити і глухих розуміти, ліквувати пошесть злих уподобань противною і випередити поміж, одним словом: виробляти людей правдивого чуття, вирозумілости й смаку — це твоя велика мета".

ПОЛЬСЬКІ КОМБАТАНТИ ПРО „ПОЛЬСЬКИЙ СТАН ПОСІДАННЯ" В ГАЛИЧИНІ

ЛЬВІВ. — В органі польських комбатантів „Редута" поміщено статтю Адама Нехая про вигляди польсько-української угоди. Польський жовнір глядить на можливість такої угоди з боку польського стану посідання в Галичині. Він каже, що цей стан посідання вже тепер загрожений. А суспільність польська моглаб поперти уряд в його змаганнях до згоди з українцями тільки тоді, колиб не було ніякої загрози польському станові посідання. Між іншим читаємо там таке:

„Найприязніші заяви УНДО є цінністю, що блідне в порівнанні з тим фактом, як наприклад посідання землі. Тамте повстає і минає, залежно від обставин, а це триває, нераз видержує історичні бурі і вкінці рішає про характер землі та її державну приналежність. Останнім прикладом на це була оборона Львова. Не булоб її, якщо польське населення в тім місті булоб тільки слабою і поверховною налетілістю, якщо Львів не був би на ділі польським містом".

Потім автор бе в дзвін на тривогу, що українське суспільство змагає програмово до українізації міст, торговлі, ремесла, промислу і т. д., а в звязку з тим корчиться польський стан посідання. До цього треба додати, що вшехполяки ведуть по цілій Галичині широко закроєну акцію під кличем зміцнювання і поширювання польського стану посідання.

ХТО Є НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ ПОЛЬЩІ?

ВАРШАВА (Польща). — Міністер справ внутрішніх Рачкевич підкреслив у своїй промові, що тепер найбільшими ворогами польського уряду і його політики є вшехполяки і комуністи. Щодо комуністів зазначив, що між ними нема польського патріотичного робітництва, а є тільки робітники з круга — національних меншин.

ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРЕВОРОТ В ЯПОНІЇ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Супроти цього, що не можна скомунікуватися з столицею Японії ні з іншими містами і дістати повні інформації, поширено по світі ріжні дивоглядні вісти про переворот в Японії, якого допустилися молоді військові кола. Певне те, що вбито декілька найвизначніших осіб, що займали міністерські пости і належали до ліберальних кол. Переворот вийшов з боку японських фашистів і консервативістів, що є проти нової конституції, а зокрема проти цього, щоб армія і фльота підлягала кому іншому як імператорові. Вони є теж за більшу аґресивність Японії супроти Китаю і Совєтів.

ЯК ТОЛКУЮТЬ СОБІ ПЕРЕВОРОТ В АНГЛІЇ?

ЛОНДОН. — Кажуть, що в Японії армія завжди відгравала важну ролю в політиці. А що останніми часами пішов щодо цього зворот в інший бік, прийшло до перевороту, а з ним до заведення в Японії монархічної військової диктатури.

БУДЕ ВІЙНА ЯПОНІЇ З СОВЄТАМИ.

НАНКІНҐ (Китай). — В Китаю глядять із затрвоженням на переворот у Японії. Там пояснюють собі переворот незадоволенням військових кол політикою уряду супроти Совєтів. Військові кола домагалися тому 4 роки наступу на Совєти, коли ті останні були далеко слабші ніж тепер. Та ліберальні урядові круги були проти війни з Совєтами. Вони теж були проти наступу на Китай, вони не допустили перебрання в цілковиту японську контролю північного Китаю, як і спинили японський наступ на зовнішню Монголію. Супроти цього новий режим Японії зверне тепер своє вістря в першу чергу проти Совєтів і війна з ними є неминуча і може вибухнути ще цеї весни.

НЕМА ВІДОКРЕМЛЕННЯ АМЕРИКИ.

ЛОНДОН. — Сер Нормен Анджел, нагороджений у 1933 р. мировою нагородою Нобля, заявив американським кореспондентам, що Злучені Держави не могли відокремитися від Европи в 1914 р. і таксамо не будуть у силі відокремитися і в новій воєнній заверусі.

НІМЕЧЧИНА ВИЯВЛЯЄ СВОЮ СИЛУ.

БЕРЛІН. — Майор Йост, голова департаменту преси воєнного міністерства, заявив, що Німеччина завдяки Гітлерові вже тепер під військовим оглядом така сильна, що дасть собі раду з кожним ворогом, що посміє би її нарушити.

ЧОГО В ПОЛЬЩІ НАЙБІЛЬШЕ?

ВАРШАВА. — Статистика виказує, що в Польщі є 3,940,000 коней, себто найбільше з усіх европейських країв.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ МОЖЕ БУТИ КРАЩА ОФЕРТА?

Родичі дітей наших! Присвятіть хвилинку часу і добре застановіться над тим, про що тут пишемо, заохочуючи вас вписати свої діти до У. Н. Союза на умовах, яких не можливо не приняти. Бо нові користи з нової молодечої поліси дав У. Н. Союз тільки на те, щоби переконати ввесь наш загал, що ми спосібні зі свого боку на великі жертви, якщо йде про те, щоб притягнути молодь до нашої орґанізації.

Не тільки родичі, що є в У. Н. Союзі, але ввесь наш загал не може не звернути уваги на те, що в нас є вже впроваджена нова молодеча грамота, відома як кляса III, що зветься грамотою 16-літнього вивінування. Є вона дуже відповідною для наших дітей, бо й оплата є тут низька і є признані дуже добрі привілеї. Забезпечує вона на випадок смерти, але заразом заступає знаменито і щадниче конто в банку. З цього виходить, що вона забезпечує члена як на випадок смерти так і за життя, бо по 16 роках одержує член за життя повну суму обезпечення, а на випадок нещасливого випадку смерти дістають спадкоємці ту повну суму.

Застановившись над цею новою офертою Союза, побачимо, що У. Н. Союз, коли мова про цю нову грамоту, в кожному випадку виплатить більше грошей, ніж їх отримає від того, що обезпечується. А це означає, що член не платить тут нічогісенько за ризико, яке перебирає орґанізація, коли обезпечує. Отсе ризико перебирає на себе цілковито У. Н. Союз.

Щож спонукало У. Н. Союз до перебрання цього ризика, до введення отсеї нової молодечої грамоти? Не думаємо, що важко догадатися. Ніщо інше, а тільки те, про що вже стільки було в нас мови і писанини, себто намагання придбати Союзові більше число нашої молоді. Виходимо з цього заложення, що ми мусимо цю молодь дістати. Ми не віримо, що це є можливим, щоб існування У. Н. Союза як української орґанізації кінчилося разом зі старим поколінням. І ось тому видаємо приступну щодо ціни нову грамоту як один з нових засобів притягнення нашої молоді до Союза. І ми певні, що українські родичі не віднесуться легковажно до цеї нової пропозиції У. Н. Союза. Ми певні, що вони з неї скористають, бо вже сам розум доражує скористати з оферти, такої доброї з матеріяльного боку. Ми певні, що ті всі, що нарікали, що не вписують дітей до Союза, бо в нас нема „Ендовмент"-грамоти, вже тепер не мають причини до дальшого нарікання. І ми певні, що ті, що нарікали, що через брак цеї грамоти годі їм було дістати дітей до Союза, возьмуться до нової аґітації з новою силою. Одним словом: усі ми возьмемося тепер до нової роботи, щоби переконати родичів українських дітей, що місце їхнім дітям — в У. Н. Союзі. Зачинаймо ту працю зараз і кожний від себе.

О. С.

З НАГОДИ ОДНОГО ВБИВСТВА

В Давосі, знанім швайцарськім курорті, жид Франкфуртер вбив одного гітлерівця, Ґустльофа. Справа стала голосною на цілий світ, тому не думаю тут над її фактичним станом розводитися. Йде про що інше. А саме, переді мною голос головного орґану жидівської преси на західньо-українських землях, львівської „Хвилі" з 8. лютого.

Ось що читаємо в „Хвилі":

„Вбивник походить з народу жертв пропаґанди антисемітської". Вбивник „знав лише, що вбитий належить до того великого табору, що за проґраму, за ідею, за післанництво вибрав собі, всупереч законам божим і людським, знущатися над жидівським народом. Справник чув у собі внутрішній примус убити людину, **якої не знав,** лише тому, що вона належала до партії, яка знущається над збірною душею жидівського народу". Інакшими словами: Франкфутер убив не якогось знаного ката жидів, не орґанізатора погромів, не Ґебельса, не Гітлера, а члена партії, про якого більшу чи меншу „вину" в „знущанні над душею жидівського народу" **він навіть не знає.** І за це дає йому розгрішення **„Хвиля".**

І дальше питається: „чи це був політичний морд?" і відповідає: „Ні! Чин Давида Франкфуртера не є мордом політичним. Це **світоглядовий морд".** Це навіть не морд, а „крик розпуки". А винен у тім „крику розпуки" навіть не Давид, а **цілий світ.** Бо Франкфуртер напевно навіть не стріляв би, колиб стогін переслідуваного жидівства „не спіткався з бездушною пасивністю світа, глухого на мартирольоґію і ґегенну сучасного жидівства".

Так пише **„Хвиля".** Яким жеж правом тасама **„Хвиля"** осуджувала інших, не жидівських Франкфуртерів? Яким правом, коли вона така вражлива на справедливість, не тільки не підносила слова протесту проти того, що большевицькі кати, наприклад, роблять з нашим народом? Яким правом вона, така вражлива на терпіння поневіряних народів, знаходила слова звеличення для режіму Сталіна? Яким правом тоді уймалася за огидним катом Троцьким, що „бідний" скитається по світу так, що нема йому де голови притулити? Тому крівавому псові революції?

З поступовання **„Хвилі"** виходить, що вбивник Франкфуртер гідний пошани і оправдання хіба тому, що він жид. Це просто і ясно і нема чого тут цю ясну справу завивати в бавовну.

Ми знаємо, що терористичні акти як світ світом були і є далі. Вбивали царських міністрів за їх кріваві вчинки. Вбили короля Югославії, бо хорватам, слушно чи ні, здавалося, що **він** гнобить їх країну. Стріляли до Леніна, бо рідко хто інший пролляв стільки невинної крови. Всі вони і багато інших були в очах вбивників безпосередніми або посередніми виновниками кривд народів чи кляс. Але ось бачимо іншу процедуру: жиди вбивають Ґустльофа, про якого **„Хвиля"** пише, що **„вбивник не знав своєї жертви;** знав лише, що належить" до партії націонал-соціялістів. Жид Шварцбарт теж не знав Петлюри, а напевно знав, що хтоб не завинив у жидівських погромах на Україні, це не був Петлюра особисто. Але і Ґустльоф і Петлюра впали від руки жида терориста. Хоч, коли вже вбивати, то повинен був вбити Гітлера, а Шварцбарт Денікіна, ноторичного погромника.

Вже з того видно, що дуже важко погодитися з таким розумінням терористичних актів, як його видно з того, що пише про це жидівська **„Хвиля".**

УКРАЇНА В КАРТАХ ТА ДІЯҐРАМАХ

(З викладу д-ра В. Кубійовича на відкритті ґеоґрафічної вистави в Берліні дня 14. січня 1936 р.).

(ВУНІ) Головна ціль вистави демоґрафічних і господарських карт і діяґрам української національної території у Берліні полягала в тому, щоби не лише чужинці, але й українці побачили етнічні території України як щось ціле. Бо й серед українців нерідко трапляється занадто вузьке провінціональне самообмеження, яке бачить Україну чито лише в межах Советської Републики, чито тільки в межах західніх земель. Політичні межі витворюють, не зважаючи на свій випадковий характер, в уявах людських щось сильніше, ніж етнічна й економічна суцільність. Герметична відсепарованість України під Советами та повна ліквідація українознавчих студій, що короткий час так процвітали при Всеукраїнській Академії Наук у Києві, тільки сприяють цій відчуженості.

Сумний стан науки на Україні під Советами спонукує учених з інших частин нашої землі студіювати не тільки виключно обставини своєї ближчої території, але по можливости охоплювати й цілу Україну. Це завдання лежить у першу чергу на найважнішій українській науковій інституції, що знаходиться на нашій етноґрафічній території поза границями українських земель у Советському Союзі, а саме на „Науковому Товаристві ім. Шевченка" у Львові. Ґеоґрафічна комісія при цьому товаристві вже від трьох років опрацьовує ґеоґрафічно-статистичний атляс українського ґеополітичного простору. Обговорення цих карт і поінформування українців про всю їхню територію було завданням окремої вистави, що відбулася в грудні минулого року у Львові.

Ціллю цеї вистави і викладу в осередку німецького культурного життя — Берліні є задовольнити завше живий серед німецького громадянства інтерес до східньо-европейських питань, що ще особливо зріс останніми часами. Досі найчастіше трактували в Німеччині східню Европу як щось суцільне, але тепер за єдиний надійний фундамент пізнання мусить світова наука признати тільки націю, як цілість, і саме так стоїть справа і з територією другої по величині славянської нації.

Карти й діяґрами представляють головні природні, демоґрафічні, економічні та культурні відносини, але багато з важніших проблем не можна було узглядити через цілковитий брак скількинебудь надійного матеріялу. Ненадійність матеріялу подаваного статистикою спричинила теж і найріжнородніші методи при опрацьовуванні карт, при чому використано лише найвідоміші й найпростіші методи, бо в першу чергу завше мусіло розходитись про зміст. Територія України сьогодні належить чотиром державам: Советському Союзові, Польщі, Румунії та Чехословаччині. Статистичний матеріял цих країн походить з ріжних років, опрацьований ріжними методами, за територіяльні одиниці служать ріжні адміністраційні округи та й сам матеріял по своїй вартости науковій дуже ріжниться в поодиноких країнах. Через неповність і непевність матеріялу неодні дані вимагають докладної перевірки й критики, а дальшу трудність представляє собою зведення всіх даних до одного якогонебудь року. Напр. тому, що советські території обіймають 80% усього числа українців, а советський перепис населення відбувся 1926-го року, то числа подані польською та чехословацькою статистикою прийшлося перерахувати на рік 1926, для Румунії, на жаль, нема взагалі ніякого матеріялу. Крім дуже великої праці, якої вимагало таке обрахування, треба було числитися ще й з тим, що дані про національний склад мають ріжну ціну й ріжну віроґідність. Наприклад, в основу підрахунку українського населення в Карпатській Україні ліг чеський перепис 1930 р., але українське населення Словаччини треба було зіставляти з мадярського перепису 1910 р. Ці всі трудноші, розуміється, спричинили це, що тут і там в картах мусіли проскочити деякі недокладности, котрі зрештою трапляються і при найстаранніших обробленнях найпевнішого матеріялу. Так, наприклад, зовсім не можна було подати даних про вік, заняття й грамодність українського населення Румунії, або статистики транспорту в Чехословаччині. Найбільші трудноші представляв собою советський матеріял, головно через свою розкиданість. Публікації центру дуже загальні т. є. подані лише для великих адміністраційних одиниць. Треба було отже постійно братися за льокальні публікації провінціональних міст, але їх дуже тяжко діставати. Навіть межі районів, котрі лягли в основу статистичних обрахунків, точно невідомі, про деякі райони є вправді точні дані про кордони, але бракує поверхня; довершує ускладнення ще й те, що і поверхня, і кордони кожного району зазнають звичайно протягом року кілька змін. При таких обставинах можна було користатися виключно ізаритмічною методою.

Швидка зміна економічних відносин у советському Союзі спонукала взяти як рішаючу дату для числа худоби рік 1929, себто останній рік, який давав нам ще релятивно „нормальні" обставини перед колективізацією, що спричинила раптовий занепад скотарства, котре лиш в останніх роках 1933/1934 починає, хоч лише дуже поволі, відживати, але ще довго не досягне „нормального" стану. Таким чином хоч усі відносини на картах прирівняні до стану в р. 1932, стан худоби у цьому році представляє собою занадто яскраво виражений найглибший занепад, і тимсамим не може бути на довшу добу характеристичним.

Ясно отже, що ціле опрацювання даних советської України для представлення їх на мапах мусить бути зовсім інакше, ніж у зах. Европі, а передовсім не може бути таке докладне, хочби й тому, що найменшою адміністраційною одиницею в советській Україні є тепер район, що в р. 1926 займав площу пересічно 800, а тепер понад 1,000 квадратових кільометрів. У Польщі, Чехословаччині та Румунії за статистичну одиницю взято округи, зглядно судові округи, або навіть більші громади; при маленьких картах вживалось ґуберній та воєвідств.

Ціль діяґрам представити еволюцію проблем, що лише статично зображені на мапах і вони обіймають лише етнічні терени України, тоді як карти охоплюють і сумежні землі.

Карти і діяґрами виготовлені в ґеоґрафічній комісії „Наукового Товариства ім. Шевченка" у Львові, по більшости самим автором важкою трилітньою працею. Бездержавна нація мусить власною жертвенністю та енерґією заміняти окремі інститути з великою скількістю співробітників, що призначаються для подібних робіт у зах. Европі. Змагання додати хоч невеликий причинок до пізнання нашої батьківщини, та поглибити культурні звязки України з Европою було керівною спонукою автора та його співробітників. Коли цю ціль вдалося хоч приблизно осягнути, то це служитиме найкращою заплатою за мозольні труди.

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина перша.

10

Сусід пішов спати, а Павло чекає. Свистить вітер і пронизує до кісток. Павло не завважує холоду. Не має часу думати про холод. Він тремтить від люті й нетерплячки. Час... Ух, проклятий час! Повзе, як смола. І сидить він, чорт, так довго. Гавкає пес. Хтось вийшов. Видно мигнуло світло. Павло збіг вдолину й зупинився майже на стежці. На дворі знов утихомирилося. У хаті згасло світло. У Павла миттю виник жорстокий і болючий здогад. Він там ночує. Ні, ні, це неможливо, це... Лютує Павло й рветься вперед. Що буде, як не втримається й піде до хати. Плювати йому тепер на чемність.

Але перед ним щось зачорніло. Шшш! Зійшов насторону й пригнувся. Йде. Він? не він? ...Він! Це він, пес пархатий. Зуби Павла зціпилися й тісно зложилися пястуки. Але пропустив його наперед.

Мов хижак дичину, так переслідував Павло свою жертву. Той пішов у низ, пройшов глибокою стежкою попід частоколом, дійшов до струмка й перейшов через кладку. Ось він уже коло касарень. Бреше пес. У касарнях і на подвірю світиться. Павло дещо зупинився, щоб той не помітив. Той пройшов і не помітив. Павло за ним. Ось він дійшов до вулиці, вийшов на хідник і, пройшоши кроків сто, звернув наліво. Він видно направляється до кладки, щоб перейти через Тису. Тут великі стоси папіраків і поміж ними веде лиш вузенька темна вуличка. Павло плигнув у сніг і оббіг другою стороною склад. При виході з сутичок зупинився й чекає. Той іде. Веселий насвистує й раптом, як зпід землі перед ним виріс Цокан.

— Стій! — гукнув різко Павло. Той здрігнувся й став, мов задубілий. Хвилинка напруженої тиші. В Янчеюка замерз язик, а серце затріпалося, як курка, якій відтято голову. Павло підступив ближче, щільно підійшов до Янчеюка та зґрібнув його твердо під підборіддям.

— Ти звідки йдеш? — тріпнув його Павло.

Той ні слова. — Питаю звідки йдеш? Заціпило? Уу, блазню мізерний, і ти думаєш направду зо мною жартувати?— і знов тріпнув ним. Той щось забурмотів. Ноги під ним виразно тремтіли й підгиналися. І раптом сталось несподіване.

— Повертай назад! — крикнув Павло. — Підемо!

Янчеюк спочатку не зрозумів. — Назад повертай! — щераз гукнув Павло. Той слухняно, мов ягня, повернувся.

— Марш! Та не бійся, чортиб тебе забрали! Нічого тобі не станеться.

Пішли. Янчеюк увесь час утискав у плечі голову, мовчав, як гріб, лиш час-від-часу озирався. Павло мовчки широко ступав за ним. Вийшли з суточок на дорогу. Тут дещо відрадніше. Де-не-де ще світиться. Часом, мов тінь, безгучно проховзне чорна постать жида. Дійшли до коршми Табака.

— Завертай направо. Випемо й поговоримо. — Скомандував Павло. Янчеюк думав було щось перечити.

— Раз-два вперед і ні слова.

Зайшли. Коршма майже порожня. Коло першого від дверей стола. сиділи два ковальські челядники, шваби. Обидва напідпитку голосно розмовляли. Прибуття нових і таких неочікуваних гостей раптом урвало їх розмову. Все тут скучає. Сірі стіни. брудні липкі столи. Табак. дуже нерадо зустрів нових гостей, але що робити.

Павло ввійшов, зняв кресаню, повісив на ключку. Сів коло стола, твердо оперся об спинку стільця й витягнув обидві ноги.

— Табак! Пива нам, та доброго! Сідай, Янчеюк. Сідай тут. Так.

На передньому столі жахливо позіхала пащека ґрамофону. Павло тикнув на неї пальцем.

— Закрути-но, Табак. Хай реве. Ну що, брате, випемо? Гаразд. Чомуб нам не випити.

Табак миттю приніс пиво, став і сміється. — Нуу, чого так нині пізно?

— Не скали свої золоті. Як брязну по них — не позбіраєш. Крути ґрамофона. Дай, Боже, Янчеюк!

— Ну, ти нині чогось надто веселий. — Не здавався Табак.

— Грай, Табак! Грай, рижий чорте. Знаєш, ти ввесь золотий. Золоте волосся, золоті зуби, лиш душа твоя мабуть з якогось смороду. Ну, ну, якого чорта морщиш пику. Налий йому, Янчеюк!

Табак накрутив і ґрамофон захарчав якесь непорозуміння. Але Павло всетаки слухав. Випив нараз цілий кухоль пива, сперся ліктем на стіл і заслухався. Табак приніс ще пива. Янчеюк мовчав. Він зовсім стратився. Він чув щось не добре. Хотілося покинути все й піти собі далі від гріха. Але боявся викликати вовка з лісу. Павло тепер не свій. Небезпечно з таким задиратися.

Ґрамофон замовк. — Грай, Табак, ще! Грай, заплачу. І давай сюди пива! Ні, паленку. Пий, Янчеюк. Ну, пий же! Ей, ви там, шваби! Підсувайтеся сюди! Отак. Тепер нам веселіше. От і гаразд, от і добре. Правда, добре, Табак? Що людина ще потрібує більше. Випив, закусив, пісню затягнув. Нашмаруй ту свою машину! Бач хрипить, як люципер. А ти, Янчеюк, пий. Пий, брате, поки дають.

Пили. Табак побачив заробіток і терпеливо зносив Павлові жарти. Ревів ґрамофон. Янчеюк пдпив і повеселішав. Вернулася мова й навіть почав жартувати. Шваби, що зовсім були замовкли, розворушилися знов. І коли було досить випито, коли гульня широко розгорнулася, коли шваби почали викрикувати якісь мадярські пісні, Павло зненацька ввесь налився люттю, скривив уста та впер великі сірі очі на Янчеюка.

— Ну!? Як же буде, Янчеюк? Ну, ти мовчиш? Як буде?! — крикнув він дико й різко. Янчеюк не встиг зірватися на ноги, як вже лежав на запльованому помості.

Павло скипів. Мов хижий звір, плигнув він на свого ворога. — На! На! На! Ось тобі Марійка!

Стіл, кухлі все полетіло до чорта. Полилося недопите пиво. Табак утік за двері й дико залементував. Шваби кинулися було розводити ворогів, але Павло одним помахом руки відкинув їх обох. Счинився репіт.

Павло червоний з вилупленими, палаючими очима, розмахував своїми здоровенними кулачиськами й репетував: — Я тобі, жабо слинява, докажу! Я з тебе тельбухи випущу. Я тобі докажу! Так, я тобі докажу! Він думав, що я буду з ним в суточках битися. Я тебе й прилюдно навчу, а тепер, кодло свиняче, йди до суду. Ви всі тут! Знайте. Я збив того гада за дівчину, якої він ніколи не дістане. Чули? Будете свідчити.

Павло швидко розплатився й вийшов. На долівці лежав Янчеюк, а з його рота й носа сочилася кров. Він підвів голову й почав харкати. Виплював кілька зубів і, при допомозі швабів, звівся на ноги.

Вже на другий день подія ця рознеслася по цілій околиці. І в Ясіню, й у Ворохті скрізь гуторили про це. Спочатку говорили, що Павло зустрів Янчеюка в суточках, хроснув його поліном по голові й мало не вбив. Аж рано знайшли люди побитого та й привезли додому. Говорили, що Марійка, як почула це, побігла до Янчеюка, довго плакала, що тепер вона захоріла, що її обложили подушками й не відомо чи видужає.

(Далі буде).

— Пане, ви мене ображаєте! Чого все смієтеся під носом!?

— Також претенсії? Якжеж маю сміятися? Над носом?

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. Л., Савона, Н. И. — Та певно, що винна. Саме це було одною з набільших перешкод визнання Советів Америкою. Таких темних „Волиняків" є повно в Америці. Їх і могила не випростує.

Чоловік. — Думки розсіяні. Годі схопити властивий зміст. **Як ми пом.**

о. В. К., Вунсакет, Р. Ай. — Про свято прийшли два дописи: Ваш і від уряду товариства. Ми подали урядовий, бо там є фінансовий звіт.

А. Щигол.

ГУКНИ, УКРАЇНО!

Ізза гори, ізза кручі,
Скриплять вози тихо,
І співають козаченьки
Про тяженьке лихо.

Гей, гукни но, Україно,
Наша Рідна Мати!
Ой, чи довго над тобою,
Будуть панувати?

Ой, чи довго крівавицю
Будуть ляхи пити
І синів твоїх невинних
В кайданах водити?

Гей, гукни но, Україно,
Безталанна вдово,
Може діти на твій поклик,
Озовуться знову.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СВОБОДА ПРЕСИ НА СЛОВАХ І ДІЛАХ.

У „Ню Йорк Таймсі" появилась недавно вістка, що прокуратор нюйорського повіту почав слідство проти редакторів одної нюйорської ґазети. Писалося, що прокуртаор задумує поставити редакторів на суд за нарушення закона проти „кримінального анархізму".

Зараз потім „Ню Йорк Таймс" дістав спільного листа 7 письменників і ґазетярів, з відомим фейлетоністом Гейвудом Бруном на чолі, в котрім то листі підписані пишуть:

„За існування „Найри", а головно з приводу створення ґазетярського кодексу краєва преса взагалі, а ваша ґазета спеціяльно нераз висказувалася про потребу свобідної преси. На нашу думку, вільна преса є конечно потрібна для демократії". Тому, пишуть автори листа, „заходи нюйорської прокураторії є „справжньою небезпекою для свобідної преси. Нам дуже дивно, що ваша ґазета не сказала в своїй статті становища ґазети в цій справі.

„Загальні вислови вис копарними фразами за свободу преси не мають великого значіння, хіба що ваша ґазета й інші ґазети виступлять за кождим разом, як уряд у якийнебудь спосіб хоче здушити якусь ґазету".

Лист добре підчеркує суперечність, яка заходить у багатьох людей і ґазет між заявами й ділами, чи там властиво між заявами та браком відповідних діл.

КОЛИ ТРЕБА ДІЛА.

Питання, яке поставив лист 7 авторів до „Ню Йорк Таймсу", не таке легке, бо ґазета, за котру йде тут справа, це ніхто інший, як комуністичний денник „Дейлі Воркер".

Значиться, не „капіталістична" ґазета в роді „Ню Йорк Таймсу", але ґазета, що стоїть за знищення капіталістичного ладу. За неї мала би редакція „Ню Йорк Таймсу" побиватися, якби вона хотіла станути засадничо на становищі свободи преси, себто, що ґазета повинна висказувати свобідно свої думки, які вони не були би.

Замітно, що „Ню Йорк Таймс" не лишив листа без відповіди, але написав про нього передовицю під наголовком „Свобідна преса", і в тій статті заявив, що автори листа вирвалися з закидом проти „Ню Йорк Таймсу" передчасно, бо, мовляв, „Ню Йорк Таймсові" не було що чого заявлятися в обороні „Дейлі Воркера", бо слідство нюйорського стейтового прокуратора покінчилося нічим: прокуратор, правда, почав за щось допитуватися редактора „Дейлі Воркера", але обвинувачувати його ще не хоче. Як довго такого обвинувачення нема (натякає „Таймс"), зайво виступати в обороні свободи преси, коли свободи преси ще не нарушено.

Іншими словами, ріжниця між авторами листу та редакцією „Таймсу" в тому, що автори листа думають, що протест треба підносити зараз, як тільки хтось заповідає потягнення до відповідальности редактора за його статтю, а „Таймс" каже, що протестувати вистарчить тоді, як редактора до відповідальности потягнуть.

СВОБОДА ДЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ?

Супроти цього, що тут іде за ґазету, що голосить комунізм, себто за ґазету, що голосить знищення капіталістичного ладу, міг би хтось підняти закид: Чи датати свободу преси людям, що самі цеї свободи не признаиб, якби добули собі владу?

І тому замітно подивитися, що про цю справу говорить „Таймс":

„Це є свобідна країна і преса в ній потинна тішитися повною свободою. Як редактор явно підбурює до бунту та до повалення цього уряду силою, то він виставляє себе на кару, загрожену законом. Він може, як йому так подобається, зорґанізутати й повести або пристати до збройної революції, але в такім випадку він, як говорив Вебстер до Гейна, мусить бути готовий наразитися на небезпеку такої поведінки, себто може навіть бути страченим за зраду. Але доки до такої крайности дійде, він повинен мати повну свободу писати й друкувати свої думки".

Значиться, навіть супроти комуністів „Ню Йорк Таймс", що вважається найчистішою капіталістичною ґазетою, стоїть далі на засаді свободи преси.

ЗАСАДА І ПОЛІТИКА.

Це моглоб декому видаватися нерозумною політикою, і тому „Ню Йорк Таймс" маркує свої погляди:

„Багато краще дати комуністам і соціялістам і радикалам усякого сорту проголошувати свої погляди відкрито, ніж заганяти їх у підземелля, де вони могли би тайно пускати в обіг свої підпалюючі письма".

Це розуміння свободи преси стоїть у виразнім противенстві з зрозумінням свободи преси у большевиків Росії, націстів Німеччини, фашистів Італії, Польщі, Румунії. Відомо, керманичі цих країв волілть давати волю лиш одній пресі уряду, не допускати іншої думки, а тимсамим заганяти іншу думку під землю.

ЗВІДКИ БАЖАННЯ ДУШИТИ ПРОТИВНУ ДУМКУ?

Усі американці, що не бояться свобідної дискусії, можуть послуговатися моттом Вольтера, коли цей сказав про свого завзятого противника, що він не годиться ні на одну думку свого противника, але буде боротися на смерть за право для нього сказати ці думки друком".

Тут „Ню Йорк Таймс" мимоходом сказав, що заперечення свободи преси походить зі страху. Якого страху, не трудно догадатися: страху, що ці погляди, які ми хочемо душити, якби їх сказати, захопили би багатьох або й усіх людей.

Отже, якби американський уряд душив большевицьку пресу, то він показав би, що він боїться цеї преси. Він признавсяб, що большевицькій агітації не можна інакше протиділати, як тільки забороною польської преси.

Отже коли московські большевики душать свободу преси, то цим вони показують свій страх, що на випадок допущення небольшевицької преси ця преса захопилаб читачів у Росії. Коли поляки обмежають свободу української преси, то цим вони показують страх, що якби цій пресі дати свободу говорити свої думки, то ці думки переборолиб угодові думки.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана членкиня 151 від. У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої організації за уділення мені допомоги з фонду допомогового в сумі $35, котрі стали мені великою поміччю у моїй тяжкій недузі. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякую місцевим урядникам за їх труд і всім тим, що мене відвідували у шпиталі.

Розалія Щацька.

З українського життя в Америці

ДІТРОЙТ, МІШ.

Українська радіо-година.

Українська народня робота в Дітройт розвивається дуже добре, а до цього немало причинилась українська радіо-година, якої культурне значіння в народних справах не дасться заперечити.

В цій радійовій програмі беруть участь самі ліпші сили, а до них належать: мандолінова орхестра „Київ", симфонічний октет Володимира Шустакевича, солісти: пані С. Цимбаліст, п. Константин Орлик, панна Доня Стефанія, пан Ю. Шустакевич, давня оперова співачка, і всі першорядні місцеві хори й орхестра „Боян".

Крім цього дають драму Тобілевича „Батькова Казка", в 5 діях, у якій беруть участь самі ліпші драматичні сили: пані А. Козаченко, п. Кулинич п. Стехна, п. Ковальчук, п. Дідик і інші.

Також передають новинки і місцеві події.

Радіо відограє велику ролю в громадськім життю, даючи добру обслугу, і немало причинилося до успіху всякої організаційної роботи.

Зорґанізування українських курсів у Чедсей Гай Скул завдячуємо вповні українській радійовій програмі, бо менаджер безплатно проголосив кілька разів школу на радіо.

Тому не дивно, що ця українська радіова програма є дуже популярна і досі мала 100% піддержки від українських товариств і організацій та від поодиноких громадян.

Ця програма обслугує також українців зі сусідного міста Виндзор, Онтеріо. Передається її тричі тижнево: в неділю в 1:30 пополудні, в середу в 8:15 вечором і в пятницю в 9:30 рано.

Саме тепер радіо дуже багато помагає в організуванні „будови Українського Народного Дому", який хоче будувати комітет, зложений з товариств Українського Народного Союзу.

Управителем цеї української радіової години є п. Микола Шустакевич. Передається її постійно від трьох літ, три рази на тиждень, через стацію WMBC.

Радіо-слухач.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Відізд литовського патріота.

Дня 1. березня знову завитає до Філядельфії литовський епископ о. Теофіль Матульоніс, знаний серед литовців під назвою „живий мученик". Вже та назва вказує найкраще про діяльність еп. Матульоніса й його патріотизм. Прощальний бенкет відбудеться згаданого дня в галі парохії св. Казимира. Дня 2. березня влаштують епископові подібний бенкет нюйорські литовці. З Ню Йорку поїде еп. Матульоніс до Святої Землі, а звідтам вернеться до Литви, вступивши по дорозі до Риму. Товаришить йому в тій подорожі о. Д. Мікшис.

К. В.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Протестаційне віче.

Заходом всіх українських національних товариств, православної парохії і 17 відділу ОДВУ відбулося в неділю, 16-го лютого 1936. р., протестаційне віче проти несправедливого і жорстокого польського засуду в Варшаві, 12 молодих студентів і студенток, обвинувачених за вбивство польського міністра Перацького.

Віче відкрив гр. Г. Болюх. Він пояснив ціль віча, висловлюючи тут гостру догану польському судові за ганебний і несправедливий засуд української молодіжи. Він навів факти, що навіть не всі польські часописи годяться з тим засудом, але закидують судові несправедливість. Гр. Болюх завізвав всіх присутніх віддати повстанням з місць пошану тим молодим героям, що посвятилися віддати своє молоде життя в обороні свого українського народу.

Потім покликав на голову віча гр. О. Рекрута, а цей покликав на секретарів: гр. М. Свідра і гр. С. Рекрута. Вічевий реферат виголосив делеґат Евген Ляхович. Він у своїй промові розкрив всі ті ляцькі звірства і тортури, які наш нарід переживає під польською окупацією. Він говорив про тих 12 українських героїв, котрих польський суд засудив несправедливо і жорстоко з те, що вони боронили волі і свободи українського народу. Також говорив про тих угодовців, котрі роблять угоду з польським урядом, не питаючися народу. Угодовщина наносить дуже велику шкоду для нашого народу, так на наших землях, а ще більше за границею. Говорив про Велику Україну, де червоні кати вимордили голодом 5 міліонів українського народу і ще дальше мордують і винищують українське населення, щоби заселити наші землі москвинами й іншими народами.

Англійською мовою говорив Едвард Ф. Саливен з Бостону. Він говорив до нашої молодіжи, щоб вона ставала в ряди і брала участь у визвольній боротьбі за самостійність української держави, бо вже надходить той час, що принесе великий зрив в українськім народі, котрий вимете польських катів і червоних кровопийців з українських земель, а на них повстане незалежна і самостійна українська держава.

Ів. Мохнацький, студент медицини, відчитав резолюції по англійськи, котрі одноголосно зістали приняті. Присутні вічевики дали гостру догану провідникам угодовщини, котрі роблять угоду з польським урядом.

По ухваленню резолюцій забрав слово гр. Г. Болюх і завізвав всіх присутніх вічевиків до зложення жертв на визвольну боротьбу. По $2 зложили: П. Тітик, О. Рекрут; по $1: П. Беньковський, Я. Семчук, І. Чорний, Н. Семеґин, Г. Салата, І. Крук, М. Прус, Г. Притула, К. Оліяр, Г. Болюх, Едвард Ф. Соливен, О. Андрец, М. Свідер, І. Витязь, А. Ковалевич, Ксеня Рекрут, К. Сідзінський, Беньковський, С. Сорочка; по 50 ц.: Г. Бойко, Л. Москалик, Ю. Шелист, С. Рекрут, П. Сомик, В. Рекрут, Г. Лучка, М. Журба, Ф. Лучка, П. Костів, М. Мамчак, п. Оліяр, п. Сорочка, А. Ковалевич, п. Семчук, п. Шарон, п. Бабій; В. Свідер 25 ц. Збірка принесла $37.68, з відзначок прийшло $7.46, разом було $45.14. По виплаченню розходів в сумі $20.5, вислано на визвольну боротьбу $25.09.

Потім голова віча гром. О. Рекрут подякував шановним бесідникам за їх щирі промови, як також всім присутнім вічевикам за зложення жертв і за їх чесну поведінку на вічу. По відспіванню українського гимну віче закрито. Публика розходилася домів задоволена і покріплена боєвим духом.

Михайло Свідер, Стефан Рекрут, секретарі віча.

ПИЛЬНУЙТЕ ЗДОРОВЛЯ ВАШИХ ДІТЕЙ

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Кожна дитина на першім році життя повинна бути під сталим надзором родинного лікаря, то значить, що дитину треба віддавати лікарським оглядинам кожного місяця. Якби матері того придержувались, то було би більше здорових та взагалі веселих дітей. Діти, котрі ссуть груди, мають більше відпорности проти дитячих недуг, ніж плекані пляшкою, але всежтаки треба їх наглядати. Не завсіди матерне молоко заспокоює всі вимоги здоровля дитини; вона може не діставати відповідної скількости свіжого повітря й соняшного світла, або може терпіти з недостачі інших потреб, що можна провірити місячними лікарськими оглядинами.

Багато дорослих людей з каблуковими ногами або іншими тілесними ненормальностями могло б цього уникнути, якби їх матері були обзнайомлені з рахітизмом і кривизнами...

Багато дорослих людей з каблуковими ногами або іншими тілесними ненормальностями можуть раціонально обвинувачувати свої матері за недбайливість. Викривлення костей, найбільше поширене серед немовлят, коли вчасно не вилікується, оставить наслідки звихнення ніг, рук, крижових костей або грудної клітки, а те все можна легко оминути, а саме через зрівноважену дієту, свіже повітря й соняшне світло, як теж уживання рибячого трану. Навіть хочби недуга розвинулась, то тільки ці середники є необхідні для вжитку в цілі поправи стану здоровля дітей.

Дуже багато матерей слухають порад своїх сусідів щодо догляду над дітьми, замісць діставати їх від родинного лікаря. Порада сусіда очевидно не може дорівнювати під ніяким оглядом вказівкам лікаря, котрий ціле своє життя присвячує на студії медицини.

Розсудна мати не дозволить нікому, хто терпить на переступу, пікуватись дитиною. Немовлята скоро набираються простуди, з котрої часто розвиваються поважні недуги. Якщо ваша дитина простудиться, кличте негайно лікаря, бо запалення легенів веде перед на списку смертности дітей. Коли ваша дитина перестане бавитись та почне нудитися, кличте свого лікаря.

Дбайте про здоровля своїх дітей, коли бажаєте їх бачити здоровими й веселими.

ФЛІС.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНИХ НАРАД ВИКОННОГО КОМІТЕТУ ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Наради відбулися в суботу, 26-го жовтня 1935 р., в Джерзі Сити, в домі під ч. 83 вул. Гренд.

(6)

П. Кедровський у часах останньої, збройної визвольної боротьби Української Нації, опирався на червону Москву, тепер опирається на Польщу. Яж надежу до політичного табору, що не опирається на нікого ворога України, а бажає і діває в тому напрямку, щоб створити власну національну силу і тією силою звільнити Україну зпід окупації всіх ворогів. Ріжниця в поглядах на нашу визвольну справу — як бачимо — між мною та п. Кедровським величезна. П. Кедровський побиває мене, покористовуючись видуманими та перекрученими фактами і числячи на незнання читачів і т. п. Та не проти мене самого звернена „атака" п. Кедровського. Вона звернена проти цілого українського націоналістичного табору, проти ідеї та акції, що спирається на соборницько - державницьких творчих засадах. Це не п. Кедровський, а українська партійницька деструктивна мафія намагається далі перепиняти здорову визвольну акцію українського націоналізму. Та мафія робила кирнину роботу тоді, як творилась і боролась наша геройська Армія. Вона підносить голову й починає свою руїнницьку роботу тепер, коли життєві інтереси Нації наказують нам негайно відновити нашу Армію.

Автор згаданих дописів, п. Кедровський, своїм колишнім і теперішнім ставленням до справи Української Армії дає нам сильний адут, що при відновленні нашої Армії треба рішуче поборювати всяку отаманію, всякі партійні гасла, а будувати Армію по засадах організаційного послуху, безмежної любови до Батьківщини і повного довіря між старшинським і козацьким складом.

Д-р Ґалан каже, що Стрілецький Гурток розгляне ці закиди мериторично, а тимчасом просить зібраних стриматися від усякої особистої опінії про цю справу і запросити пана ґенерала виголосити свій реферат. Цю пропозицію одобрили зібрані гучними оплесками і ґенерал Капустянський виголосив тричвертигодинний, незвичайно інтересний, фаховий реферат про те, які є можливости мілітарних операцій на Україні з огляду на терен. Над цим рефератом виязалася фахова дискусія, ведена в першу чергу бувшими учасниками визвольної війни. Обговорювано теж можливість і потребу реєстру українських старшин, що перебувають за границею.

Видавнича діяльність Обєднання.

Омелян Ревюк пригадує, що давніше Обєднання видало по англійськи обемисту книжку в 3,000 примірниках, "Polish Atrocities", але вона не розійшлася в цілости з ріжних причин. Між іншим тому, що деякі прилюдні бібліотеки під напором наших національних ворогів не хотіли книжки приняти. Українські організації теж не взялись енергійно до її поширення і тому вона не використана як слід. В додатку на книжці є ще довг у висоті $1,500. Друга книжка, "Famine in Ukraine", була друкована в 500 примірниках, розійшлася в цілости і сповнила свою місію. Третю книжку, "Spirit of Ukraine", видало Обєднання щойно минулого року. Автор просив не подавати свого імени з тих причин, що він перебуває під чужою окупацією. В деяких ґазетах надруковано здогадне імя автора, і хоч імя неправдиве, то всетаки сама річ спроби розкрити псевдонім автора заслугує на натаврування. Ніколи такого не повинно робитися, як довго автор сам цього не зробить, а ще більше, коли автор знаходиться в державі, що ворожо ставиться до українського питання. Це робить ґазета, що проповідує соціялістичні засади, отже належить до кол, які самі вживають в більшій частині ріжних кличок і вважали за нечесне ці клички зраджувати. Ось так ломиться культурні засади, і то ще під покришкою оборони безсторонності, начебто тому, що в книжці не згадано відповідно імени Михайла Драгоманова, соціялістичного ідеольоґа, хоч сама ґазета („Народна Воля") сама моглаб доповнити те, що вважає за потрібне.

До видання згаданої книжки прийшов з допомогою Український Народний Союз, закуповуючи понад 3,000 примірників для своїх молодечих членів. Книжка була друкована в 5,000 примірниках.

Лишається не виданою ще 4-та книжка, написана, хоч іще не викінчена, д-ром Остапом Грицаєм. Книжка має на цілі говорити про українську природу і людей голосом українського і чужого гарного письменства. Треба подбати, щоб ця книжка появилася якнайскорше.

В дискусії забирали голос: **о. д-р Клодницький** (радить давати „Поліш Атросітіс" даром, коли хтось пришле на оправу і пересилку); **Придаткевич** (радить відступити її О.Д.В.У. для поширення); **д-р Ґалан, Галичин, О. Ревюк** (треба спеціяльної боротьби, щоб прилюдні бібліотеки згодилися приняти книжку з політично-аґітаційним підкладом. Крім того ґазети не хочуть містити рецензій книжок, виданих не бизнесовими американськими накладнями).

Участь американських українців у світовій виставі в Ню Йорку.

Про цю справу виголосив реферат **д-р Семен Демидчук**. Хід думок такий:

Хоч мої особисті погляди щодо можливости осягів української громади в Америці сягають понад справжній осяг, то мені доводиться ствердити, що українська громада назагал є одною з передових так званих „чужинних" груп в американському житті відносно рухливости. Не лише моїм, але нашим спільним бажанням є, щоб українці були першими між усіми ґрупами. Це можна осягнути лише дальшою невпинною працею загалу і жертвами тих одиниць, що вміють жертвувати.

Та до жертви ще треба знання і спосібности вчитися з наших помилок у минувшині. Це головно відноситься до підготови і виконання плянів участи у Світовій Виставі у Ню Йорку в 1939. і 1940. р. Я навіть не допускаю питання, чи брати нам участь у цій виставі, а відразу приходжу до питання: **З чим нам виступити на виставі,** розуміється, коли нас допустять як окрему національну ґрупу. Та я думаю, що допущення до участи буде залежне від пердложених нами плянів і ґарантії їх виконання.

(Дальше буде).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

З товариської забави на Рідну Школу.

З нагоди 20-літнього ювилею подружжя п. Василя й Анастасії Мандзій члени Українського Народнього Дому в Йонкерс, Н. Й., уладили несподіване приняття 14. лютого ц. р. Тостмайстром на цій забаві був б. предсідник У. Н. Дому, п. М. Фатюк. При тій нагоді на зазив п. Пилипа Гарасимова приявні зложили такі жертви на Рідну Школу в Бережанах: В. і А. Мандзій $2; по $1: М. Фатюк, П. Гарасимів, П. Дюк, В. Якимець, К. Окаль і І. Сокерка; по 50 ц.: М. Шутович, Н. Чолій, Н. Лозюк, С. Мартинів, С. Вовчак і пані Малата; Т. Нечеснов 30 ц. — Разом $11.30.

—o—

АЛІКВІПА, ПА.

На оборону варшавських підсудних.

Братство св. о. Николая, від. 120 У. Н. Союза, жертвувало з каси $10 і вислано до краю через Обєднання на допомогу залізній обороні засуджених у варшавськім процесі українських революціонерів.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

На Лемківщину.

На просвітні цілі для Лемківщини на листу ч. 244 Оборони Лемківщини Західної України зложили по $1: А. Лесняк, Т. Каськів, В. Хома, О. Данилович, І. Лисак, Й. Галько; по 50 центів: О. Будник, І. Турчин, В. Кортен, В. Добушак, Е. Баґній, А. Мікласевич, Н. Ґвязда, В. Станик, Л. Муляр, Г. Біленький, І. Мохналь, Б. Крулек; по 25 ц.: Г. Матейка, Юлія Ганік, Ксеня Перещук, Д. Карач, Марценя Каракур, І. Сопчак, В. Сидорович, С. Бартник, Олена Машляк, М. Гнипик, А. Бабан, І. Андрійчин, А. Сурма, Ст. Пашків, Н. Стесь, І. Гінда, Й. Горпина. Решта дрібними. Разом $16.55, котрі вислано до касієра „Оборони Лемківщини Західної України", п. Івана Борисевича в Філядельфії, Па. Збіркою занявся п. Адам Лесняк.

Василь Левчик, голова.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На Рідний Край.

Дня 15. лютого відбулася забава з приводу 25-літнього подружнього життя гром. А. Полянських. На ту забаву зійшлися приятелі та знайомі ювилятів. Коротку промову про працю ювилятів виголосив М. Ґаліновнч, а С. Торський віддеклямував відповідний вірш у честь ювилятів. Желання від приявних гостей зложив М. Сухорський. При тій веселій забаві не забуто і про Рідний Край та на поклик М. Ґаліновича приявні жертвували $13.50. Збіркою занялись М. Сухорський і В. Ґреґа. Жертви зложили: Андрій і Агафія Полянські $2; М. Сухорський, Т. Щерба, М. Ґаліновнч, С. Торський, А. Кемпа, Анна Ґула, Агафія Гарніцька, І. Майків, Ю. Бойко й В. Ґреґа по $1; І. Романович, М. Сипник і П. Балик по 50 ц. З цеї суми передано $4 на радіову програму „Наш Базар", а $9.50 вислано через Обєднання, призначуючи $5 на Рідну Школу, а $4.50 на визвольну боротьбу.

Семен Торський.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З хрестин на оборону.

Дня 2. лютого відбулися в наших свідомих громадян Марії й Олекси Колісник хрестини їх доні Петрунелі - Дарії. При забаві родичі новонародженої зложили $2.50 на дальшу оборону наших героїв з варшавського процесу, а на тусаму-ціль зложили куми по $1: Петро Клекот, Ксеня Чагарин і Емілія Петрович. Разом $5.

—o—

ТОМАСТОН, КОНН.

На інвалідів.

Гром. Йосиф і Софія Шеремета улаштували 1. лютого вечерю з приводу 25-літнього ювилею свого подружного життя. При веселій забаві приявні гості не забули також і про Рідний Край, та на поклик гром. І. Щурана, предсідника від. 67 У. Н. Союза, зложили $12.80 на поміч тим, що стратили своє здоровля в боротьбі за волю України. В. Гульовський і Й. Крук занялися збіркою. Жертвували: Й. Шеремета, В. Гульовський, Й. Крук А. Береза, К. Вовчук і Й. Палавчак по $1; І. Шуран, Т. Михнюк, М. Вовчук, А. Москалюк, І. Паволчак, М. Батюк, А. Куляновіч по 50 ц.; П. Перчук 45 ц.; М. Підкова, М. Шипінка, М. Москалюк, М. Марцибора, П. Кисілюк, М. Пиварчук і А. Аліскевич по 25 ц.; Р. Марцибора, Ю. Памативська, Т. Ванера по 20 ц. Гроші переслано через Обєднання.

В. Гульовський.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Коляда на Рідну Школу.

Українська прав. громада св. Арх. Михаїла в Міннеаполіс і Ст. Пол, як минулими роками так і цього року не забула зложити коляду на Рідну Школу, розуміючи, що школа це наша будучність. Коляду зложили: проф. А. А. Грановський $3; д-р М. Гайдак, Ст. Коцюба і Д. Худяк по $2; П. Приймак, М. Денис, П. Андрущак, П. Гайва, А. Процай, Й. Дембровський, Д. Самотюк, І. Кузик, І. Коцюба по $1; по 50 ц.: Стефанія Попко, І. Якимів, О. Кузик і Д. Комар. Разом переслано до краю через Обєднання $20.

Стефан Коцюба.

НАНТИКОК, ПА.

На політичних вязнів.

Український Жіночий Клюб занявся колядою на допомогу вязням варшавського процесу і заколядував на ту ціль $52.25. Ті гроші вислано через Обєднання.

Колядували: Катерина Сьома, Анна Вдовичук, Анна Вовк, Анна Савчук, Параскевія Маціборська, Текля Бабак і Домініка Савчук.

Коляду зложили наступні громадяни: І. Краківський $1.75; А. Сьома, В. Чемеринський, С. Маґай, І. Олексів, Матрона Петраш, В. Моголевич, В. Верещинський, Дзвінча, Шипула, І. Бабій, Г. Трищук; В. Слободзян, П. Пшик, С. Дзундза, В. Кобилянський, І. Гайдук, М. Ґелета, Й. Сивик, В. Стефунко, І. Цимбалістий, В. Зера, Т. Целинь, В. Бойко, О. Ґорґула, О. Морикот, О. Вдовичук, Катерина Серновська, Н. Вовк, І. Плекан, В. Антоник, О. Намісняк, М. Савчук, Н. Колотило, Анна Орловська, О. Дацко, о. П. Грушецький, Я. Савчук, Г. Копяк, П. Маціборський, М. Оресик, В. Парциль, Т. Бабак і А. Ґарбер по $1; М. Андиго, І. Колотило, М. Пелехач, пані Леньо, Д. Головчак, В. Ґелемей, П. Біловус, С. Казимир, В. Калинський, М. Семчишин, Марія Вельґош (Петра), І. Вельґош, І. Москаль і М. Коник по 50 ц.; Марія Круковська й Марія Фецич по 25 ц.

Народня приказка на практиці.

Йде Микола з Романом і знаходить доляра.

— Дурний завжди має щастя — заздрісно каже Роман.

— Ліпше з дурним знайти, як з розумним загубити — спокійно відповів Микола.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(105)

„Маю надію дістатися назад до табору перед сходом сонця", говорив Джері. „Ви там нічого не знайдете", Тарзан сказав; „ваші чорні табор покинули". „Покинули?" Джері здивувався. „Алеж вони мали повести мене до мого хлібодавця. А ви знаєте, де мені знайти Бориса Гарета?"

„Бориса Гарета?" — Тарзан нахмурився. „Що ви маєте до роботи з Ґаретом?" „Я не можу пояснити", відповів Джері. „Але я мушу його знайти". Тарзан задумався. Кілька хвилин він думав дуже глибоко, а потім подивився допитливо на д-ра Джовнса й почав говорити повolі.

„Я не дурний дикун. Я думаю, що дивний моноліт, від котрого я вас уратував, має якусь радіову силу, що варта казочну суму. Видно, Ґарето підозріває те саме й наняв вас, щоб ви знайшли йому дорогу до нього через гори. Чи не так?"

Мовчанка д-ра Джовнса була доказом, що й він теж мав таке підозріння. Тарзан говорив далі твердо: „Я не дозволю вам збогачувати Ґарета!" „Ви не можете мене здержувати від нього!" — Джері сказав визиваючо, виймаючи з кишені свій малий револьвер.